

257

SENÁT

PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY

13. funkční období

257

Informace o nasazení sil a prostředků rezortu
Ministerstva obrany v zahraničních operacích
v roce 2021

2022

Návrh
U S N E S E N Í
S e n á t u
P a r l a m e n t u Č e s k é r e p u b l i k y
ze schůze dne 2022

k Informaci o nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany
v zahraničních operacích v roce 2021

S e n á t

b e r e n a v ě d o m í Informaci o nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany
v zahraničních operacích v roce 2021.

Předkládací zpráva pro Parlament České republiky

Úvod

Cílem „Informace o nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany (MO) v zahraničních operacích v roce 2021“ (dále jen „Informace“) je seznámit vládu a Parlament České republiky (ČR) s politickými, vojenskými a finančními aspekty působení v zahraničních operacích v roce 2021. Materiál obsahuje hodnocení politicko-bezpečnostní situace v jednotlivých zemích, informace o operačních úkolech nasazených sil rezortu MO v místech působení a čerpání finančních prostředků v jednotlivých operacích za sledované období.

Informace se předkládá v souladu s usneseními vlády ze dne 4. května 2020 č. 500, Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ze dne 29. září 2020 č. 1251 a Senátu Parlamentu ČR ze dne 22. července 2020 č. 459 a dále s usneseními vlády ze dne 27. ledna 2020 č. 73, Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR ze dne 27. října 2020 č. 1319 a Senátu Parlamentu ČR ze dne 12. srpna 2020 č. 483.

Financování působení sil a prostředků rezortu MO ve všech zahraničních operacích v hodnoceném období bylo zabezpečeno z rozpočtové kapitoly MO v celkové výši **1 038 767 tis. Kč**.

Materiál dále informuje o využití peněžního daru do zahraničí na financování projektů rychlého dopadu (Quick Impact Projects, QIP) v rámci působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v roce 2021.

Na základě usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 9. června 2015 č. 30 je přílohou materiálu „Informace o stavu zapojení České republiky do misí OSN v roce 2021 a o příležitostech a možnostech pro působení České republiky v těchto misích“.

Do působení českých vojáků v zahraničních operacích v roce 2021 se promítly 3 hlavní události s dopadem jak na vlastní činnost vojáků operacích, tak i vyčleňování a přípravu nových jednotek: 1) v létě 2021 byla ukončena alianční mise Resolute Support v Afghánistánu a 19leté vojenské působení ČR v této zemi, 2) zapojení do francouzské protiteroristické operace Barkhane v rámci Úkolového uskupení evropských států Takuba v Mali a 3) opatření v souvislosti s pokračující pandemií Covid 19.

A. Afghánistán

1. Politicko-bezpečnostní situace

V roce 2021 se v Afghánistánu zakončila další epizoda jeho historického vývoje. V souladu s Dohodou pro mír v Afghánistánu, kterou uzavřely USA a hnutí Tálibán 29. února 2020 pokračovaly mírové rozhovory mezi afghánskou vládou a hnutím Tálibán v Dauhá za postupného snižování mezinárodní vojenské přítomnosti v zemi.

Krátce po inauguraci nového amerického prezidenta Joe Bidena oznámila administrativa USA 23. ledna 2021 revizi dohody, a to zejména plnění závazků hnutí Tálibán. Na zasedání ministrů obrany zemí NATO dne 14. dubna 2021 došlo k rozhodnutí ukončit alianční výcvikovou misi Resolute Support (RSM) v Afghánistánu k 11. září téhož roku. Rozhodnutí předpokládalo uzavření politické dohody mezi afghánskou vládou a hnutím Tálibán o dalším uspořádání země.

Probíhající vnitro-afghánské mírové rozhovory nezaznamenaly od svého obnovení dne 6. ledna 2021 zásadní pokrok. Pozice obou stran byly natolik vzdálené, že ani snahy zvláštního představitele USA pro Afghánistán (Zalmay Khalilzad) nevedly k očekávané dohodě o budoucnosti Afghánistánu.

Bezpečnostní situace byla velmi kritická i přesto, že hnutí Tálibán striktně dodržovalo podmínku o neútočení na mezinárodní jednotky. Míra násilí vůči Afghánským národním obranným a bezpečnostním silám (ANDSF) postupně narůstala. Běžným prostředkem boje se staly také cílené útoky na představitele státního aparátu, regionální administrativu, představitele občanské společnosti, novináře a další osobnosti s významným společenským či politickým vlivem.

Hnutí Tálibán postupně rozšiřovalo ovládané území. Během června pokračovaly boje mezi hnutím Tálibán a ANDSF celkem v 26 z 34 provincií. Podle vyjádření zvláštní zmocněnkyně OSN pro Afghánistán Deborah Lyons od května do poloviny června ovládlo hnutí Tálibán dalších 50 z celkových 370 okresů. Tálibán tak postupně obklíčil většinu provinčních hlavních měst a obsadil hlavní hraniční přechod s Tádžikistánem – Shir Khan Bandar.

Po odsunu většiny spojeneckých jednotek na konci června se bezpečnostní situace v zemi výrazně zhoršila. Dne 6. srpna 2021 došlo k pádu prvního hlavního města Kundúz stejnojmenné provincie do rukou Tálibánu, do 10 dnů pak hnutí takřka bez odporu vstoupilo do Kábulu. Afghánský prezident A. Ghaní a většina členů vlády uprchli do zahraničí.

Za této situace byla 13. srpna 2021 zahájena evakuace tzv. Zelené zóny, tedy všech zbývajících západních zastupitelských úřadů a sídel mezinárodních organizací. V obavách o život se na Mezinárodním letišti Hamída Karzáje v Kábulu (HKIA) shromáždily desítky tisíc lidí, aby se letecky evakovaly ze země. Většina západních států, které byly přes řadu logistických překážek (získávání povolení k přeletům, doplňování paliva v některých sousedních zemích, zajišťování bezpečnosti apod.) schopny do Kábulu lety vypravit, se spolu s vlastními občany rozhodly evakuovat alespoň část svých místních spolupracovníků. Evakuační mise České republiky byla našimi partnery a spojenci hodnocena jako velmi profesionální a efektivní. Vojenská evakuace byla ukončena 30. srpna 2021 odletem letounu

USA s posledním mezinárodním vojákem v Afghánistánu generálem Chrisem Donahue. Je nezbytné zdůraznit, že celá evakuace probíhala zcela živelně. S takto rychlým a celkovým zhroucením afghánského režimu nepočítali žádné zpravodajské služby ani mezinárodní aktéři. Situace na letišti v Kábulu tak byla zcela katastrofální z pohledu bezpečnosti a technicko - humanitárního zabezpečení.

Nepřehlednou situaci využil Islámský stát – Provincie Khorasán (IS-K) k útokům jak na civilní obyvatelstvo, tak na mezinárodní jednotky i hnutí Tálibán.

Nejvýznamnější středisko odporu proti Tálibánu se soustředilo v údolí Pandžšíru. Pod velením Ahmada Masúda (syn Ahmada Šáha Masúda) a vlajkou Národní fronty odporu se shromáždily zbytky ANDSF a regionálních milic včetně několika vládních představitelů v čele s ministrem obrany Bismilláhem Mohammadím. Pověstná nedobytnost údolí však vzala za své v prvních zářijových týdnech a hnutí Tálibán zlomilo pokus o odpor.

Hnutí Tálibán vyhlásilo na území Afghánistánu vládu Islámského emirátu Afghánistán a 7. září 2021 oznámilo složení vlády. Do nově vzniklé vlády Tálibán jmenoval 33 ministrů a dalších vysokých představitelů. Do čela vlády byl jmenován Muhammad Hasan Achund, který za předchozí vlády Tálibánu v letech 1996 až 2001 zastával pozice ministra zahraničí a poté vicepremiéra. Mnoho členů přechodné vlády figuruje na sankčním seznamu OSN či patří mezi hledané osoby americké FBI kvůli podílu na teroristických aktivitách a vazbách na teroristické organizace.

Hnutí Tálibán aktivně usiluje o mezinárodní uznání a uvolnění státních finančních rezerv, které zadržely mezinárodní banky. V jednáních jsou aktivní zejména Rusko a Čína, ale také například Turecko, Indie a sousední státy Afghánistánu, které čelí zvýšené migraci. K oficiálnímu uznání vlády jiným státem však nedošlo.

Bezpečnostní, ekonomická a sociální situace v Afghánistánu se začala po převzetí moci hnutím Tálibán výrazně zhoršovat. Dle všech informací dochází k potlačování základních lidských práv, perzekuci osob spojených s vládou Afghánské islámské republiky nebo mezinárodními misemi. OSN a její partneři vydali 11. ledna 2022 výzvu k zajištění financování reakčního plánu na humanitární krizi v Afghánistánu. OSN žádá o více než 5 mld. USD a jedná se tak o historicky největší výzvu na podporu jedné země. S nástupem zimy se humanitární krize v Afghánistánu prohloubila a OSN upozornila, že pokud bude odezva nedostatečná, může v příštím roce žádat i dvojnásobnou částku na zvládnutí krize. Více než polovina populace, přibližně 22 milionů osob čelí hladu a dalších téměř 6 milionů vysídlených osob pobývá v zařízeních v sousedních zemích.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v misi Resolute Support

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v misi Resolute Support v roce 2021 byl stanoven do 205 osob.

Česká republika přes výraznou redukci celkových počtů v operaci RSM pokračovala v roce 2021 v plnění úkolů v prostoru dvou regionálních velitelství TAAC (Train, Advise and Assist Command): TAAC – Capital v hlavním městě Kábulu (TAAC – C) a TAAC - West v provincii Herát (TAAC - W).

V první polovině roku 2021 působilo v RSM okolo 55 českých vojáků. V souladu s operačními plány pokračovala výrazná redukce základen, utlumování výcvikových aktivit a omezení podpory Afghánským bezpečnostním silám.

Na základě politického rozhodnutí členských států NATO v polovině dubna 2021 aktivoval velitel RSM záložní plán „Alfa Light – Retrograde“, který spočíval v postupném ukončení operace a odsunu všech koaličních jednotek nejpozději ke dni 4. července 2021. Po tomto termínu na území Afghánistánu měla původně pokračovat pouze civilní poradenská a monitorovací část mise RS.

Vojenský výcvik a podpora ANDSF se měly odehrávat již mimo území Afghánistánu v rámci programu NATO „Out of Country Training“, konkrétně v Turecku, Gruzii a Jordánsku. Tento projekt z důvodu neočekávaného a rychlého vývoje bezpečnostní situace v Afghánistánu nebyl zahájen.

I přes značná omezení v operačním prostoru RSM pokračovaly naše síly a prostředky v plnění specifických úkolů a postupném odsunu osob a materiálu z Afghánistánu zpět do ČR. V RSM působilo Úkolové uskupení Armády ČR Resolute Support (ÚU AČR RS) a organizačně zastřešovalo: velitelství ÚU AČR RS, národní podpůrný prvek později nahrazený likvidační skupinou, jednotku podpory a vlivu (jPaV), polní chirurgický tým (PCHT) a jednotlivce zařazené na funkcích ve velitelských strukturách RSM,

a) Výcvik Afghánských národních obranných a bezpečnostních sil

Na výcviku a mentorování afghánských speciálních sil se podílela jednotka jPaV. Její velitelské a styčné prvky se nacházely na základnách v Kábulu, Logaru a Kandaháru. Z důvodu redukce sil a prostředků mise Resolute Support došlo k uzavření několika základen v prostoru TAAC-W (Farah, Herat) a tudíž k přesunu jPaV do TAAC-C (Kábul). S touto redislokací a změnou úkolu souvisel odsun nepotřebného materiálu do ČR a následně v květnu také celé jPaV.

b) Podpora nasazených sil

Polní chirurgický tým v počtu 10 osob působil na základně HKIA v sestavě mnohonárodního zdravotnického zařízení NATO Role 2E HKIA-Sever pod vedením Norska. Jednotka plnila odborné úkoly v oboru resuscitativní chirurgie, anesteziologie a pooperační péče, podílela se na zdravotnickém zabezpečení jednotek nasazených na území Afghánistánu. PCHT ukončil činnost těsně před svým stažením z Afghánistánu v závěru června 2021.

Do struktury ÚU AČR RS patřila také národní zpravodajská buňka, která poskytovala zpravodajskou podporu českým jednotkám v RSM, Zastupitelskému úřadu ČR v Kábulu a velitelství RSM.

Jednotlivci, za postupného útlumu činnosti, plnili úkoly související se zastáváním funkcemi ve velitelské struktuře RSM na základnách v Kábulu a na Bagrámu.

c) Ukončení působení a stažení sil z RSM

Národní operační plán pro stažení SaP AČR z RSM byl schválen 30. dubna 2021 a byl v souladu s aliančními plány dodržen. Stažení osob a části materiálu AČR se realizovalo 3 dopravními letouny AČR A-319 CJ v termínech 16. a 24. května a 10. června 2021.

Materiál a technika byly odsunuty leteckými prostředky z programu SALIS a to 3 nákladními letouny AN-124 v termínech 24., 26. a 27. června 2021, kdy se do ČR posledním letem přesunul i zbytek likvidační skupiny.

Dnem 27. června 2021 tak ukončila ČR působení v misi Resolute Support a zároveň i 19 letou vojenskou přítomnost v Afghánistánu.

3. Ochrana Zastupitelského úřadu ČR v Kábulu

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v rámci ochrany Zastupitelského úřadu ČR v Kábulu (dále jen ZÚ) v roce 2021 byl stanoven do 20 osob.

Ochranu osob a majetku ZÚ, včetně rezidence velvyslance zabezpečovali příslušníci Vojenské policie (VP KAMBA) v počtu 14 vojáků. Ochrana ZÚ nespadala pod RSM, nicméně využívala její podporu.

V souvislosti s možným ukončením RSM a následnou ztrátou podpory ve prospěch ZÚ z její strany zahájilo MO ČR v polovině roku 2020 sérii jednání s MZV ČR. Cílem bylo nastavení pravidel ochrany velvyslance a ZÚ v nových a složitějších podmínkách, které by nastaly v případě zániku současné podoby RSM. Jednání pokračovala i v roce 2021.

Do poloviny roku 2021 plnila VP KAMBA úkol ve standardním režimu za postupného nárůstu míry rizika z důvodu stahování spojeneckých sil z RSM.

Krátce po odchodu koaličních sil z RSM, došlo k rychlému zhoršení bezpečnostní situace na celém území Afghánistánu. Afghánská vláda a bezpečnostní síly nebyly schopny čelit ofenzívě Tálibánu, který rychle převzal kontrolu nad celou zemí i hlavním městem Kábul.

Tato skutečnost vedla k ukončení diplomatické mise a dne 14. srpna 2021 bylo nutné provést okamžitou evakuaci ZÚ do záložního prostoru a následně do ČR.

4. Evakuace Zastupitelského úřadu ČR v Kábulu

Současně s evakuací ZÚ bylo realizováno humanitární přesídlení afghánských spolupracovníků ZÚ ČR, tlumočnicků AČR a vybraných osob s vazbami na ČR i s jejich rodinami.

Na evakuaci se významným způsobem podíleli příslušníci VP KAMBA, zaměstnanci ambasády, extrakční tým jednotky speciálních sil a osádka 24. zDL pod operačním velením a řízením Velitelství pro operace AČR.

Třemi lety vojenským speciálem AČR A-319 CJ bylo ve dnech 15. - 18. srpna 2021 přepraveno celkem 195 osob. Z tohoto počtu bylo evakuováno celkem 19 zaměstnanců ZÚ (včetně jednotky VP KAMBA) a humanitárně přesídleno 176 afghánských občanů.

Součástí evakuace bylo i dočasné komplexní zabezpečení humanitárně přesídlených osob po dobu karanténních opatření až do jejich převzetí Ministerstvem vnitra ČR a umístění do detenčních zařízení.

Díky rozhodnosti řídicích orgánů, mimořádnému osobnímu nasazení příslušníků evakuačních týmů v místě a s ohledem na rychlost celé evakuace, množství odsunutých osob a zabránění ztrátám na životech se jedná o ojedinělou a zcela úspěšnou operaci tohoto typu v novodobé historii ČR.

B. Irácká republika

1. Politicko-bezpečnostní situace

Přestože se Iráku podařilo v konvenčně vojenské rovině porazit Da'esh již v roce 2017, hnutí i nadále představuje bezpečnostní hrozbou. Da'esh již sice nekontroluje žádné území, působí však ve formě buněk, které se dále podílejí na teroristických útocích, sabotážích, únosech a útocích na civilisty i ozbrojené složky, nově i za pomoci bezpilotních prostředků. Zvýšená aktivita těchto buněk je zjevná zejména na území mezi iráckým Kurdistánem a středním Irákem, kdy vzájemné rozpory mezi kurdskou autonomní a iráckou federální vládou vedou k vytváření zón bez efektivní kontroly. Opakovaným cílem útoků Da'esh se stávají také základny koaličních jednotek v Erbilu či Bagdádu. Bojeschopnost a disciplína iráckých ozbrojených sil se sice dále zlepšuje, zůstává však křehká a stále vyžaduje výcvikovou i operační podporu spojenců.

Irák zároveň dlouhodobě sužuje vážná vnitropolitická nestabilita plynoucí z přetrvávající neschopnosti prosadit zásadní ekonomickou a politicko-správní obnovu země. Hlavní příčiny této situace lze spatřovat v mocenských bojích mezi politickými frakcemi, velmi nízké efektivitě veřejné správy spojené se silnou korupcí a významnému vlivu sousedního Íránu na dění v zemi. Ten si na pozadí trvající strategické konfrontace s USA buduje v Iráku silnou vlivovou strukturu, a to i k možnému tlaku či úderu proti zájmům západních spojenců v čele s USA.

Neuspokojivá politická a ekonomická situace pokračovala i v roce 2021 v průběhu vlády přechodného kabinetu Mustafy Kázímího, jenž měl dovést zemi k předčasným volbám. Ty se uskutečnily v říjnu 2021 a provázela je značně nízká volební účast. Jasným vítězem voleb se stal šíitský klerik Muktaadá as-Sadr. K velkému propadu došlo u politického křídla proiránských šíitských milicí, což se odrazilo i v následném intenzivním tlaku Íránu na diskreditaci voleb. Proiránské strany označily volby za zfalšované a neúspěšně je rozporovaly u soudu.

Napjaté povolební poměry eskalovaly počátkem listopadu, kdy došlo k útoku bezpilotních prostředků na rezidenci dosluhujícího premiéra Kázímího, který pokus o atentát přežil. K útoku se nepřihlásila žádná skupina, v podezření jsou však proiránské šíitské milice. V průběhu celého roku docházelo k izolovaným raketovým a minometným útokům anonymních pachatelů na objekty spojené s vojenským a civilním personálem západních spojenců v zemi.

V červenci uzavřel Irák s USA dohodu o stažení všech amerických bojových jednotek z Iráku do konce roku 2021. 2500 amerických vojáků však v zemi i nadále zůstává a spolu se spojeneckými jednotkami zapojenými do Globální koalice pro boj s Da'esh (dále jen Globální koalice) či mise NATO v Iráku se podílí na asistenčních, poradních a výcvikových aktivitách. Ponechání ostatních sil zapojených do mezinárodních aktivit v zemi ponechává prostor pro potenciální eskalaci bezpečnostní situace, neboť proiránské milice a Írán samotný opakovaně požadují úplný odchod všech mezinárodních jednotek z Iráku.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v operacích Inherent Resolve a NATO Mission Iraq

ČR pokračovala v roce 2021 v působení na území Iráku, a to v rámci koaliční operace Inherent Resolve (OIR) a výcvikové mise NATO Mission Iraq (NMI). Mandát umožňoval vyslat celkem do obou operací do 80 osob. OIR a NMI úzce spolupracují, zejména v oblasti logistického zabezpečení a sdílení zpravodajských informací.

Po návratu národů do obou misí na podzim 2020 se změnila operační plány jak OIR, tak i NMI, a to mj. s ohledem na požadavky Iráku. Cílem již nebylo poskytovat výcvik iráckým bezpečnostním silám na taktické úrovni, ale zaměřit se na strategické poradenství.

ČR, respektive AČR disponuje pro vyslání jen omezeným počtem expertů s požadovanými specializacemi a po utlumení výcviku na taktické úrovni vysílala po celý rok 2021 4 důstojníky na pozice ve velitelské struktuře OIR a 4 důstojníky – mentory do NMI.

C. Republika Mali

1. Politicko-bezpečnostní situace v Mali a Sahelu

Stav bezpečnostní situace v Sahelu je primárně ovlivňován vývojem regionální nestability po svržení M. Kaddáfího v Libyi v roce 2011, což vytvořilo podmínky pro působení teroristických skupin, organizovaného zločinu, mezi-etnické násilí a rozsáhlou migraci. Sahel je navíc dlouhodobě jednou z nejchudších oblastí čelící závažným sociálním, ekonomickým i klimatickým výzvám. V regionu se v průběhu posledních let etablovaly násilné extremistické skupiny napojené na al-Káidu i Da'esh podnikající útoky proti civilnímu obyvatelstvu, místním ozbrojeným silám i zahraničním jednotkám působícím v rámci vojenských aktivit EU, OSN či francouzské operace Barkhane. Nestabilitou nejvíce zasaženými zeměmi regionu jsou Mali, Burkina Faso a Niger. Teroristické skupiny v posledním roce zintenzivnily své útoky a zároveň pokračují v expanzi ze středního Mali dále na jih, do periferních oblastí Sahelu a začínají ohrožovat pobřežní státy západní Afriky (Benin, Togo, Ghana, Pobřeží slonoviny, Guinea).

Vnitropolitický a bezpečnostní vývoj v Mali v roce 2021 ovlivnil zejména vojenský převrat v srpnu 2020, při němž byl sesazen dlouholetý malijský prezident Ibrahim Boubacar Keita a rozpuštěna vláda i malijský parlament. Nové volby se měly uskutečnit za 18 měsíců, v únoru 2022. V květnu 2021 však došlo k dalšímu puči, kdy vojenští představitelé země sesadili prezidenta a předsedu vlády pro přechodné období, přičemž v čele země stanul vůdce srpnového puče plukovník Assimi Goïta. Přechodná vláda si za své priority určila bezpečnostní stabilizaci země, pokračování národního dialogu a institucionální reformy. Jejich naplňování, včetně přípravy nových demokratických voleb, z nichž by vzešla legitimní vláda, probíhalo velice pomalu či vůbec.

Francie v červnu 2021 oznámila zahájení dlouho plánované transformace operace Barkhane a francouzské síly se stáhly ještě před koncem roku 2021 ze severu Mali. Malijsští představitelé prezentují rozhodnutí Francie jako snahu opustit Mali a v průběhu léta zahájili vyjednávání s ruskou žoldnéřskou Vagnerovou skupinou o vojenské spolupráci. V průběhu druhé poloviny roku se tak pozornost mezinárodního společenství upřela na možnosti, jak přimět malijské představitele, aby se volby uskutečnily ve slibovaném termínu a aby Mali

nezahájilo spolupráci s Vagnerovou skupinou. Regionální organizace ECOWAS uvalila v listopadu 2021 v reakci na absenci jakýchkoliv kroků vůči přípravě voleb na představitele Mali sankce, vlastní sankční režim proti Mali vytvořila v prosinci i EU.

Bezpečnostní a politická situace v Nigeru a Burkině Faso byla v průběhu roku 2021 rovněž velmi nestabilní a neutěšená. V obou zemích došlo k několika teroristickým útokům, které si opakovaně vyžádaly desítky obětí z řad civilního obyvatelstva i bezpečnostních složek. V Nigeru došlo v březnu 2021 k neúspěšnému pokusu o převrat, v Burkině Faso rozpustil prezident v prosinci 2021 vládu, a to v reakci na pokračující útoky na severu země. V Čadu byl v dubnu během vojenské ofenzívy rebelů ze severu země zabit dlouholetý prezident Idriss Déby. Bezprostředně po jeho smrti byla vytvořena přechodná vojenská rada, v jejímž čele stanul syn prezidenta, generál Mahamat Déby. Přechodné období by i v Čadu mělo trvat 18 měsíců.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO ve výcvikové misi Evropské unie

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO ve výcvikové misi Evropské unie v Mali (EUTM M) v roce 2021 byl stanoven do 120 osob.

Po sedmiměsíčním úspěšném velení Silám EUTM M předala ČR dne 12. ledna 2021 velení a operační úkol Španělsku. Hlavním úkolem po dobu českého velení Silám EUTM M bylo zabezpečit velení a řízení a komplexní podporu jednotkám a štábu EUTM M na území Mali dle specifických a teritoriálních podmínek. Důraz byl kladen na naplňování 5. mandátu EUTM M tj. na poradenství v oblasti rozvoje schopností sil, přípravy a zabezpečení komplexního výcviku malijských ozbrojených sil ve výcvikovém středisku Koulikoro, ale i v jejich domácích posádkách.

Po předání zmíněného velení a po té po celý rok 2021 se Úkolové uskupení AČR EUTM M (ÚÚ) skládalo z: národního zastoupení na velitelství mise, dvou jednotek ochrany sil, mobilního lékařského týmu a instruktorů výcviku.

Jednotka ochrany velitelství EUTM M v hlavním městě Bamako zabezpečovala ochranu prostorů velitelství, doprovody příslušníků velení a VIP osob. Jednotka ochrany v Koulikoro poskytovala ochranu příslušníkům výcvikového střediska malijské armády jak v samotném Koulikoro, tak i mobilním týmům během výcviku v domovských posádkách malijské armády. Počet českých instruktorů byl navýšen na 4 vojáky, kteří se v rámci mezinárodního týmu podíleli na výcviku příslušníků malijské armády. Reálné počty českého vojenského kontingentu se během roku 2021 pohybovaly v rozmezí 120 osob v lednu a do 88 vojáků v průběhu celého roku.

Dle nastaveného rotačního cyklu EUTM M působí od prosince 2021 na pozici zástupce rakouského velitele Sil EUTM M důstojník AČR v hodnosti plukovníka, s hlavním cílem připravit podmínky pro opětovné české velení silám mise, a to již od června 2022.

Po dobu jednoho měsíce (9. října – 8. listopadu) působila ve prospěch českých jednotek v Mali Letecká jednotka CASA. K hlavní náplni patřilo posílení leteckých přepravních kapacit během rotací jednotek, zabezpečení národních přeprav osob a materiálu za účelem doplnění personálu a materiálu v místech působení českých jednotek.

Projekty rychlého dopadu

Stejně jako v předchozích letech měl rezort MO vládou schválenou možnost poskytnutí finančních prostředků ve výši do 4 mil. Kč na tzv. projekty rychlého dopadu (Quick Impact Projects, QIP). Projekty rychlého dopadu se vyznačují jak aspektem rekonstrukčním a stabilizačním, tak podpůrným ve prospěch českých jednotek v zahraničních operacích.

Podobně jako v roce 2020 i v hodnoceném období byly projekty rychlého dopadu využity pouze v Mali. V ostatních zahraničních operacích s účastí AČR se nenaskytla příležitost pro jejich uplatnění.

Implementaci projektů zaměřených na podporu infrastruktury v místech českého nasazení a malijské armády zajišťovali pracovníci CIMIC ve výcvikovém středisku Koulikoro a v posádkách Tanabougou a Sévaré.

V rámci národních projektů rychlého dopadu se jednotka významně podílela na výstavbě sociálního zařízení pro školku v Koulikoro, na stavebních úpravách střelnice Tanabougou, na opravě veřejného vodního vrtu Tanabougou, na materiální podpoře sirotčince v Bamako a na školení v poskytování první pomoci pro zaměstnance škol, školek a místních organizací a dalších drobných kulturních nebo sportovních akcích na veřejnosti v Bamako a Koulikoro. V roce 2021 bylo realizováno 8 projektů v celkové výši cca 2 019 tis. Kč.

3. Působení sil a prostředků rezortu MO v misi OSN MINUSMA

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v misi OSN MINUSMA v roce 2021 byl stanoven do 15 osob.

Po celý rok 2021 působili na velitelství mise MINUSMA v Bamako 4 čeští vojáci a plnili úkoly informačního zabezpečení, řízení a plánování vzdušných operací a koordinace činnosti mobilních výcvikových týmů. Nové pozice se nepodařilo získat.

4. Působení sil a prostředků rezortu MO v rámci boje proti terorismu v Mali, Nigeru a Čadu

V roce 2020 rozhodla vláda a Parlament ČR svými usneseními (vláda ze dne 27. ledna 2020 č. 73, Poslanecká sněmovna ze dne 27. října 2020 č. 1319 a Senát ze dne 12. srpna 2020 č. 483) o působení sil a prostředků rezortu MO v rámci boje proti terorismu v Mali, Nigeru a Čadu v počtu do 60 osob.

Po naplnění všech legislativních podmínek pro působení v Úkolovém uskupení Takuba, zahájila česká jednotka, ve spolupráci s francouzskou a partnerskou malijskou jednotkou, v polovině února 2021 plnění operačního úkolu. Ten spočíval v asistenci, poradenství a doprovodech partnerské malijské jednotky do bojových operací. Cílem působení Takuba je připravit vybrané malijské jednotky k samostatnému plánování a vedení protiteroristických operací tak, aby malijská armáda byla schopna samostatně zajistit bezpečnost a podmínky pro vládnutí na celém území státu

Po dobu nasazení došlo dvakrát ke krátkodobému přerušení plnění úkolů u celého Úkolového uskupení Takuba z důvodu druhého vojenského převratu v měsíci květnu a opožděného střídání partnerské malijské jednotky v září 2021.

Výcvik partnerských malijských jednotek a jejich činnost v rámci operací se postupně zlepšovaly. Nejslabší stránkou byla nízká úroveň přípravy velitelského sboru, neodpovídající výzbroj a materiální vybavení těchto jednotek.

V podzimních měsících byla česká jednotka posílena o některé prvky zpravodajského zabezpečení, které působily jak ve prospěch naší jednotky, tak částečně i pro ÚU Takuba.

Za dobu působení došlo k jedné mimořádné události. Vozidlo Dingo najelo na nástražné výbušné zařízení a následný výbuch významně poškodil vozidlo. Incident se obešel bez ztrát na životech a nedošlo ani ke zranění členů osádky vozidla.

D. Sinajský poloostrov

1. Politicko-bezpečnostní situace

Sinajský poloostrov je strategicky významnou oblastí především pro svoji polohu, která spojuje severní Afriku se Středním východem a nachází se v sousedství Suezského průplavu. Bezpečnostní situace je na poloostrově dlouhodobě napjatá, a to především kvůli neschopnosti egyptské vlády a ozbrojených složek efektivně a plně kontrolovat a spravovat území poloostrova, díky čemuž na Sinaji působí množství militantních skupin. Problémem také zůstává dlouhodobě slabá sociálně-ekonomická situace místních beduínských kmenů, které se tak zapojují do nelegálních činností, především pašeráctví. Působení ozbrojených a teroristických skupin, především islamistické organizace Wilájat Síná, na Sinajském poloostrově vedlo v minulosti k výraznému posílení přítomnosti egyptské armády. Ta však přes dílčí úspěchy není schopna místní skupiny zcela eliminovat. Špatná bezpečnostní situace panuje na severu, potažmo ve středu poloostrova, jižní část je povětšinou klidná.

Přelítí tohoto lokálního napětí a ozbrojených střetů do dalších oblastí Egypta je málo pravděpodobné. Činnost radikálních skupin na Sinaji v současné chvíli nepředstavuje riziko pro vnitropolitickou stabilitu režimu prezidenta as-Sísiho. Pevnost a sebejistotu režimu dokazuje rozhodnutí již neprodloužit výjimečný stav platící v zemi od dubna 2017. Aktivitty extremistů mimo oblast Sinaje drží ozbrojené složky pod kontrolou a jakékoliv náznaky i nenásilné politické opozice jsou okamžitě eliminovány.

Ve vztazích mezi Egyptem a Izraelem došlo v posledních letech ke značnému zlepšení. V září 2021 dokonce proběhlo setkání mezi egyptským prezidentem a premiérem Izraele. Obě země se opírají zejména o pragmatický postoj podpořený naplňováním společných ekonomických a bezpečnostních zájmů. Izrael je například významným dodavatelem zemního plynu do Egypta, země spolu rovněž velice úzce spolupracují v boji proti ozbrojencům na Sinaji.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v misi MFO

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v misi Multinational Force and Observers (MFO) v roce 2021 byl stanoven do 20 osob.

Úkolové uskupení AČR MFO Sinaj tvořili tři důstojníci plnící úkoly na velitelství sil MFO a letecká jednotka (LJ) v počtu 15 osob s letounem CASA C-295M. Letoun operoval ze základny v jižní části Sinajského poloostrova, poblíž Sharm El Sheikh.

Letecká jednotka zabezpečovala přepravu osob a materiálu mezi základnami MFO, Káhirou a Tel Avivem, přepravu vládních a styčných představitelů stran mírové smlouvy, částečně službu pátrání a záchranu a leteckého MEDEVAC. Dále prováděla verifikační a pozorovací lety.

LJ uskutečnila v roce 2021 celkem 379 letů s náletem 547,25 letových hodin. Objem přeprav činil 5 951 osob a 131,95 tun materiálu.

Na základě „Dohody mezi ČR a MFO o podmínkách účasti ČR v zahraniční operaci MFO“ organizace pravidelně kompenzuje ČR využívání letounu CASA a služeb osádek. V roce 2021 tato částka činila 37,07 mil. Kč (33,18 mil. Kč za letové hodiny a 3,89 mil. Kč za personál), což bylo cca 159 % vynaložených peněžních prostředků. Tyto prostředky se využívají k opravám letecké techniky, pokrývají náklady na provoz letounu, činnost osádek a neplánované výdaje.¹

E. Golanské výšiny

1. Politicko-bezpečnostní situace

O kontrolu nad územím Golanských výšin ze strategických důvodů dlouhodobě soupeřily Izrael a Sýrie. Po několika vojenských konfliktech souhlasil Izrael v roce 1973 s opuštěním části dobytého území, které se z rozhodnutí OSN stalo demilitarizovanou zónou, kde na dodržování příměří mezi oběma státy dohlíží mise UNDOF (United Nations Disengagement Observer Force). Oblast se v posledních letech potýká s rostoucím napětím plynoucím z občanské války v Sýrii a činnosti nejrozličnějších ozbrojených skupin. Izrael velmi citlivě vnímá zejména působení šiitských libanonských a íránských skupin na jihu Sýrie v blízkosti Golanských výšin. Na syrském území trvají protiizraelské náklady mj. i z důvodu pokračujících izraelských leteckých útoků proti dotčeným skupinám na jihu a ve středu Sýrie. Izrael přitom míří především na íránské či Íránem podporované milice, které v Sýrii buď působí, nebo které přes Sýrii dodávají zbraně pro Hizballáh do Libanonu.

Zvýšené nebezpečí na jihu Sýrie vedlo v průběhu občanské války až k uzavření hraničního přechodu pro pozorovatele z mise OSN, který se znovu podařilo otevřít v roce 2018. V jižní části demilitarizované zóny však nadále panuje nepředvídatelná situace i s ohledem na probíhající střety mezi syrskými vládními jednotkami a opozicí. V oblasti demilitarizované zóny zároveň dochází k občasným mimořádným událostem, kdy jedna nebo druhá strana naruší její status včetně vzdušného prostoru.

2. Působení příslušníků rezortu MO v misi OSN UNDOF

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v misi OSN UNDOF v roce 2021 byl stanoven do 5 osob.

V rámci mise OSN UNDOF na Golanských výšinách ČR pokračovala vysíláním čtyř důstojníků do velitelství mise, konkrétně na základnu Faouar na syrské straně. Vojáci se podíleli na výcviku sil mise, plánování a zabezpečení chodu mise.

¹ Bližší informace k finančním nákladům jsou uvedeny v bodu Q.

F. Bosna a Hercegovina

1. Politicko-bezpečnostní situace

Neutěšená politická situace v Bosně a Hercegovině (BaH) je do značné míry výsledkem dlouhodobého problému rozdělení země podle národnostního klíče. Zástupci jednotlivých etnických skupin mají k BaH jako státu velmi diferencovaný přístup. Bosňáci v zásadě podporují jednotu země se silnou rolí centrální vlády, zatímco bosenští Chorvaté a bosenští Srbové požadují větší míru autonomie na svých územích. Separatistické snahy vykazuje Republika srbská (RS), jejíž představitelé dlouhodobě deklarují snahu o odtržení od BaH. Rétorika prezidenta RS, Milorada Dodika, se v poslední době stupňuje. Možné osamostatnění RS by bylo porušením Daytonské dohody z roku 1995 a nemá mezinárodní podporu.

BaH proto čelí nejhlubší politické krizi od ukončení války v 90. letech minulého století. Podle Vysokého představitele pro Bosnu a Hercegovinu Christiana Schmidta hrozí rozpad země. V případě naplnění takového scénáře nelze vyloučit opětovné rozhoření válečného konfliktu.

Milorad Dodik od srpna 2021 blokuje centrální instituce a vyhrožuje odtržením srbské části země. Krátce před svým odchodem z funkce v srpnu 2021 realizoval Vysoký představitel pro Bosnu a Hercegovinu Valentin Inzko změny v trestním právu země a zavedl tresty odnětí svobody až na pět let za popírání genocidy. To vyvolalo vlnu nevole mezi bosenskými Srby, která se přelila do vnitropolitické krize. V prosinci 2021 na jednání Národního shromáždění RS poslanci schválili několik usnesení, která vládě RS umožňují podniknout konkrétní kroky k zneplatnění rozhodnutí státních orgánů BaH pro území RS a vytvoření vlastních institucí v oblasti obrany a bezpečnosti, daňového systému i justice. Tyto záměry však nebyly realizovány, tedy reálné oddělení tohoto územního celku od ústavního pořádku BaH prozatím nenastalo. Ambicím RS napomáhá to, že mezinárodní pozornost je upřena jinde (pandemie, Rusko-Ukrajina, migrační krize na hranicích s Běloruskem) a zároveň se vedení RS snaží získat důvěru voličů před volbami, které se mají konat v říjnu 2022.

Základním principem zahraniční a bezpečnostní politiky BaH je zapojení do evropského a euroatlantického integračního procesu. BaH podala žádost o členství v EU v únoru 2016. Podle Evropské komise však BaH prozatím nesplňuje podmínky pro zahájení přístupových jednání. BaH nedostatečně plní kritéria týkající se zejména institucionální stability, která zaručuje demokracii, právní stát, lidská práva a ochranu menšin. BaH bude muset také zlepšit volební systém a fungování soudnictví a provést reformy v řadě dalších oblastí.

Směrem k NATO je BaH členem Akčního plánu členství (Membership Action Plan/MAP) od roku 2010. BaH nepřijala Roční národní program (Annual National Programme/ANP), ale místo něj přijala reformní program (Reform Programme). Tento program nastiňuje reformy, které vláda hodlá provést a usnadňuje poskytování podpory ze strany NATO. BaH předložila svůj první reformní program v prosinci 2019 a na začátku roku 2021 zřídila komisi pro spolupráci s NATO s cílem usnadnit svou cestu k přistoupení. BaH má však ke členství v NATO daleko i proto, že RS tento krok odmítá.

V názoru na členství v NATO se obyvatelé BaH rozcházejí. Bosňáci a bosenští Chorvaté členství v NATO podporují, ale bosenští Srbové jsou výrazně proti a prosazují vojenskou neutralitu.

Složitou vnitropolitickou situaci dále komplikuje i hrozba, kterou představují domácí islamističtí radikálové a navrátilci ze Sýrie, Iráku či třeba Afghánistánu.

2. Působení příslušníků rezortu MO v operaci EU Althea

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v operaci EU Althea v roce 2021 byl stanoven do 2 osob.

Do operace byla ČR zapojena 2 specialisty AČR, kteří plnili úkoly spojené s plánováním výcviku pro příslušníky operace, se zabezpečením ochrany sil, monitorováním stavu zásob munice a odborným dozorem při likvidaci přebytečné munice Ozbrojených sil Bosny a Hercegoviny. Oba příslušníci AČR působili ve štábu velitelství operace na základně Butmir v Sarajevu.

G. Kosovo

1. Politicko-bezpečnostní situace

Kosovskou politickou scénu charakterizuje dlouhodobé napětí mezi politickou reprezentací většinových kosovských Albánců a srbskou menšinou. Bezpečnostní situace je klidná, ale křehká a s řadou přetrvávajících rizik. V tomto ohledu patří k nejcitlivějším oblastem na severu Kosova, a to nejen kvůli mezinárodním vztahům, ale také z důvodu ovládnutí veřejného života organizovaným zločinem. V roce 2021 se situace na severu Kosova několikrát vyostřila.

Nevoli obyvatel vyvolalo v září rozhodnutí kosovských institucí implementovat opatření, které nepovolovalo vstup vozidel se srbskou poznávací značkou na území Kosova. Protesty místních kosovských Srbů zablokovaly dva ze šesti hraničních přechodů mezi Kosovem a Srbskem. Kosovo vyslalo speciální policejní jednotky, aby dohlížely na dodržování opatření a Srbsko přesouvalo vojenskou techniku k hranicím. Dohodu o deeskalaci a odstranění zátarasů se podařilo dojednat na konci září. Na dodržování dohody po dobu dvou týdnů dohlížely jednotky KFOR (Kosovo Forces).

Nicméně situace se opět vyhrotila v polovině října. Kosovští Srbové, v reakci na zásah kosovské policie proti přeshraničnímu pašování na severu země, zablokovali komunikace a s policisty se střetli. Zraněny byly desítky osob. Od té doby se situace zklidnila, ale zůstává i nadále napjatá.

Členství v EU a v NATO považuje Kosovo za svůj strategický cíl, který se těší vysoké podpoře veřejnosti. Jednou z klíčových podmínek na cestě ke vstupu Kosova do EU je pokračování dialogu s Bělehradem, který by měl vyvrcholit uzavřením komplexní a právně závazné smlouvy o normalizaci vztahů, která je v současné době v nedohlednu.

Spolupráce s NATO probíhá především skrze Poradní a styčný tým NATO, který v zemi působí. Rozvoj spolupráce limituje skutečnost, že čtyři státy NATO nadále neuznávají

nezávislost Kosova.²⁾ Nicméně nedávné nasazení jednotek KFOR ukazuje, že pokračující zahraniční vojenská přítomnost v zemi je klíčová k udržení stabilní bezpečnostní situace.

Vláda předchozího premiéra Haradinaje navrhla transformaci Kosovských bezpečnostních sil (Kosovo Security Forces/KSF) na pravidelnou armádu s lehkou výzbrojí. Tuto transformaci schválil na konci r. 2018 i kosovský parlament, ovšem beze změny ústavy. V průběhu let 2020 - 2021 došlo v důsledku pandemie Covid-19 k prodávám v transformačním procesu KSF a MO Kosova, zejména v oblasti náboru a financování. Proměna KSF v regulérní armádu má však nadále vysokou míru politické i veřejné podpory a nejvýznamnějších partnerských zemí Kosova.

Podobně jako v případě Bosny a Hercegoviny, ovšem ne v takové míře, i Kosovo čelí problému se zahraničními bojovníky a radikalizací islámu vč. podpory radikalizace ze zahraničí.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v operaci Joint Enterprise

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v operaci Joint Enterprise v rámci sil KFOR v roce 2021 byl stanoven do 8 osob.

V operaci reálně působilo 8 českých vojáků na základně KFOR (Kosovo Force) Film City v Prištině, kde plnili úkoly plynoucí z jejich zařazení ve velitelské struktuře KFOR.

H. Litva, Lotyšsko a Estonsko

1. Politicko-bezpečnostní situace

Pobaltské státy, Litva, Lotyšsko a Estonsko, představují severovýchodní výspu NATO a EU. Jejich obranná politika je orientována na udržení vlastní celistvosti a nezávislosti vůči potenciálnímu ohrožení ze strany Ruska prostřednictvím členství v NATO a EU a regionální spolupráce, včetně té se skandinávskými státy. Základním prvkem bezpečnostní architektury pobaltských států a viditelným vyjádřením spojenecké solidarity a připravenosti ke kolektivní obraně je Posílená předsunutá přítomnost (Enhanced Forward Presence/eFP) NATO působící od 2017 na území těchto tří států a Polska. Od poloviny roku 2018 se do ní zapojuje i ČR a je jednou z jejích priorit pro působení Armády ČR v zahraničí.

Pobaltské země opakovaně čelí provokacím ze strany Ruska a dlouhodobě se snaží posilovat bezpečnost svých zemí. Jedna z výzev poslední doby se objevila ze strany režimu prezidenta Lukašenka. Krize na hranicích Běloruska a zemí EU odstartovala v létě 2021, kdy začal strmý nárůst pokusů o nelegální přechody migrantů na území Polska, Litvy a Lotyšska za podpory Lukašenkova režimu. Za razantním nárůstem stojí velké množství nelegálních migrantů původem převážně z Iráku, ale i Sýrie, afrických a dalších zemí, kteří s cílem dostat se na území států EU přicestovali do Běloruska, a to na základě falešných slibů a aktivní podpory ze strany této země. Bělorusko se tímto uchyluje k provádění strategie tzv. hybridního působení.

Nejčastějším cílem těchto destabilizačních snah je Polská republika, která reagovala výstavbou hraničního plotu a posílením pohraniční stráže armádními jednotkami. Kroky

²⁾ Španělsko, Slovensko, Rumunsko a Řecko.

Běloruska odsoudily NATO i EU, a to včetně uvalení dalších sankcí na jeho představitele. V závěru roku 2021 již vyslalo své vojenské příspěvky do Polska Estonsko a Velká Británie. Návrh na pomoc ze strany České republiky, Maďarska a Slovenska zůstal nevyužit.

V závěru roku 2021 Rusko navýšilo své síly na hranicích s Ukrajinou a vyvolalo obavy z možného napadení této země. V prosinci 2021 pak Rusko zveřejnilo návrh smluv s USA a NATO, v nichž vyjádřilo své představy o bezpečnosti evropského prostoru. Tyto představy zahrnují závazek dále nerozšiřovat NATO a stažení aliančních sil ze zemí, kde byly rozmístěny počínaje rokem 1997. Takové návrhy jsou pro alianční země nepřijatelné a ty je jednoznačně odmítly. Napětí na rusko-ukrajinské hranici a ve vztazích NATO s Ruskem ale vynucují posilování aliančních kapacit a potřeby být schopen reagovat na možné krize. Působení na východní hranici Aliance a schopnost jejího rychlého posílení tak zůstávají prioritou.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v eFP

Platný mandát umožňoval působení sil a prostředků rezortu MO v rámci eFP na území Polska, Estonska, Litvy a Lotyšska v roce 2021 v počtu do 290 osob. V hodnoceném období pokračovaly jednotky AČR v plnění úkolů v sestavě dvou bojových uskupení (Battle Group/BG), a to v BG vedeném Německem na území Litvy a v BG pod velením Kanady v Lotyšsku.

Litva

Na území Litvy ukončil v září činnost prvek elektronického boje v počtu 34 osob (v BG působil od poloviny 2019). Hlavní těžiště úkolu spočívalo především ve výcviku sběru informací z elektromagnetického spektra. Dalším úkolem jednotky bylo poradentství a pomoc hostitelské zemi s budováním nových schopností.

V červenci zaujala místo v BG jednotka protivzdušné obrany – GBAD (Ground Based Air Defence) v počtu 130 osob. Úkolem jednotky bylo přispívat k zabezpečení protivzdušné obrany jednotek BG a výcvik ve střelbě na reálné cíle v rámci přímé bojové podpory jednotek BG. Dalším úkolem bylo poradentství a pomoc litevským ozbrojeným silám s budováním nových schopností v oblasti pozemní protivzdušné obrany.

Obě jednotky byly dislokovány na litevské vojenské základně v Rukle. Vedle běžného výcviku organizovaného v součinnosti s dalšími součástmi BG se obě jednotky zapojily do několika mezinárodních cvičení, včetně certifikačního cvičení Iron Wolf.

Lotyšsko

Úkolové uskupení eFP NATO na území Lotyšska v síle minometné čety v počtu 55 osob kontinuálně plnilo úkoly od poloviny roku 2018 až do července 2021, kdy ji vystřídala ženijní jednotka (pontonová četa) v počtu 75 vojáků. Hlavním úkolem minometné jednotky byla palebná podpora mechanizovaným jednotkám BG, pontonová jednotka plnila úkoly spojené se zajištěním překonávání vodních toků ve prospěch BG.

Podobně jako české jednotky v Litvě i minometná četa a nově i pontonová četa se během nasazení v Lotyšsku účastnily certifikačních cvičení NATO řady Silver Arrow a absolvovaly několik menších cvičení v rámci vlastního BG a s lotyšskými ozbrojenými silami.

Naše jednotky v obou zemích kontinuálně spolupracují jak s místními, tak i s jednotkami ostatních národů, což mj. vytváří konkrétnější podmínky pro budoucí vojenskou spolupráci i nad rámec eFP.

V průběhu roku byli součástí nasazených jednotek v obou zemích také 4 příslušníci aktivní zálohy. I když jejich povolání a nasazení vyžaduje poměrně zdoluhavý administrativní proces, potvrdilo se, že pro potřeby doplnění specialistů a schopností AČR je projekt aktivní zálohy funkční.

I. Středomoří

1. Politicko-bezpečnostní situace

Největším současným problémem v oblasti centrálního Středomoří zůstává nestabilní politická a bezpečnostní situace v Libyi. Ta je i přes dosavadní smířčí snahy stále značně vnitropoliticky polarizovaná, části země jsou kontrolovány milicemi nespádajícími pod žádné autority, a to vše za působení teroristických skupin či zahraničních státních i nestátních aktérů. Proto je co nejefektivnější fungování sjednocených libyjských politických struktur bytostným zájmem EU, která potřebuje partnera k řešení migračních a teroristických hrozeb, jejichž zdrojem Libye zůstává. Ač přetrvávají snahy mezinárodního společenství situaci v Libyi řešit, jejichž důkazem jsou přijaté rezoluce 2570 a 2571 i plán OSN pro Libyi z roku 2021 cílící na dosažení vnitropolitické jednoty, pomoc a podpora libyjským autoritám je stále problematická.

Nepřehledná situace v zemi přetrvávající od roku 2011, v intenzivní míře pak od roku 2014, byla částečně zmírněna podpisem dohody o trvalém příměří v říjnu 2020 mezi dvěma hlavními stranami občanského konfliktu – vládou národní shody (Government of National Accord/GNA) uznávanou OSN a drtivou většinou mezinárodní komunity včetně EU, jež kontroluje hlavní město Tripolis a část západu Libye, a opozičním politickým uskupením napojeným na tzv. Libyjskou národní armádu (Libyan National Army/LNA) vedenou generálem Ch. Haftarem, která kontroluje rozsáhlé oblasti na východě a jihu země.

Na základě vzájemných politických jednání pod záštitou OSN byly v březnu 2021 nově ustanoveny prezidentská rada a prozatímní vláda národní jednoty (Government of National Unity/GNU), jejichž hlavním cílem bylo sjednotit obě mocenská centra a za silné mezinárodní podpory dovést zemi k parlamentním a prezidentským volbám plánovaným na 24. 12. 2021. Ani jedno hlasování se však v původním termínu neuskutečnilo. Libyjsští představitelé hovoří pouze o jejich krátkodobém odložení, nicméně vnitropolitické problémy realizaci voleb komplikují. GNU zároveň čelí dalším výzvám např. v podobě přijetí jednotného státního rozpočtu, unifikace institucí, včetně ozbrojených sil či ekonomickým a sociálním dopadům Covid-19.

Z bezpečnostního hlediska je dohodnuté příměří velmi křehké. Pozice obou vojenských táborů setrvávají ve stavu před příměřím a snahy o jejich sjednocení vedené tzv. společným vojenským výborem (tzv. 5+5) naráží na rozdílné ambice i vzájemnou nedůvěru. Střety mezi milicemi, které mnohdy sledují své vlastní zájmy a jejichž loajalita vůči libyjským autoritám je silně proměnlivá, celý proces ještě více narušují. Stabilizaci bezpečnostní situace nenapomáhá ani fakt, že jsou obě strany dlouhodobě podporované zahraničními aktéry. Zatímco LNA má podporu hlavně od Egypta, Spojených arabských

emirátů a Ruska, GNA podporují Turecko a Katar. I přes ustanovení nové GNU tato polarizovaná podpora nadále pokračuje.

V Libyi zároveň již několik let působí tisíce zahraničních bojovníků včetně milicí ze Súdánu, Čadu a Nigeru či údajné stovky žoldnéřů z neoficiální ruské Vagnerovy skupiny podporující LNA. V zemi jsou navíc nasazeny regulérní ozbrojené síly Turecka, které na konci roku 2019 podepsalo s tehdejší libyjskou GNA smlouvu o vojenské spolupráci, i Tureckem podporované milice ze severní Sýrie. Odchod všech těchto zahraničních bojovníků a sil je tak jedním ze základních požadavků OSN jakožto nezbytného kroku pro zajištění jednoty a bezpečnosti Libye. Zatímco již pod záštitou OSN probíhají jednání mezi zmíněným výborem 5+5 a africkými státy o koordinovaném stažení vybraných milic, odchod dalších aktérů je stále nevyřešen. Situaci by mělo napomoci vyslání pozorovatelů OSN na žádost libyjských autorit, kteří v zemi od konce října 2021 monitorují dodržování uzavřeného příměří.

V listopadu 2021 se v Paříži konala zatím poslední mezinárodní konference o Libyi, na níž představitelé světových mocností a zemí zapojených do konfliktu opětovně vyslovili podporu konání legitimních voleb v termínu a zdůraznili nezbytnost stažení zahraničních aktérů i dodržování zbrojního embarga.

V kontextu vnitropolitického a bezpečnostního vývoje v letech 2020-2021 nedošlo k žádnému zlepšení situace migrantů v Libyi, jejichž počet se odhaduje na 600 tisíc. Řada z nich je nadále zadržována v tamních detenčních centrech, kam se dostávají zejména poté, co jsou zadrženi při plavbě přes Středomoří a vráceni zpět do Libye.

2. Působení sil a prostředků rezortu MO v operaci EUNAVFOR MED Irini

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v operaci EUNAVFOR MED Irini v roce 2021 byl stanoven do 5 osob.

Do operace byla ČR zapojena v počtu 5 osob a vojáci působili v rámci operačního velitelství v Římě. Plnili úkoly spojené s personálním zabezpečením, analýzami, plánováním a prevencí zdravotních opatření v podmínkách operace a podíleli se na zabezpečení administrativního chodu velitelství.

J. Působení v zahraničních operacích v rámci velitelských struktur NATO, EU a OSN

Mandát pro působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích vysílaných z velitelských struktur NATO, EU a OSN v roce 2021 byl stanoven do 25 osob, nicméně během hodnoceného období nenastala potřeba k jeho využití.

K. Působení nasaditelného spojovacího modulu

V polovině ledna 2021 ukončila činnost skupina 9 příslušníků nasaditelného spojovacího modulu (Deployable Communication Module, DCM), která působila v rámci operace „NATO Support to Turkey“ na území Turecka od července 2020.

Skupina se podílela na zajištění podpory aliančního spojovacího systému velení a řízení.

L. Vyčlenění sil a prostředků rezortu MO do sil rychlé reakce NATO

Pro případné nasazení do operací Sil rychlé reakce NATO (NATO Response Force/ NRF) bylo v roce 2021 vyčleněno 1 400 osob. Jednalo se o úkolové uskupení na bázi mechanizovaného praporu jako součást bojového uskupení vedeného Polskem. ČR byla navíc vedoucí zemí úkolového uskupení chemického vojska pro zabezpečení ochrany proti zbraním hromadného ničení. K nasazení sil a prostředků rezortu MO vyčleněných do NRF v roce 2021 nedošlo.

M. Vyčlenění sil a prostředků rezortu MO do Bojového uskupení Evropské unie

V roce 2021 rezort MO síly a prostředky pro bojové uskupení Evropské unie nevyčleňoval

N. Působení vojenských pozorovatelů AČR

Vojenští pozorovatelé AČR působili v roce 2021 v počtu 7 osob v mírových misích OSN uvedených v tabulce.

Organizace	Název mise	Země působení	Počet osob
OSN	MINUSCA	Středoafrická republika	3
	MONUSCO	Demokratická republika Kongo	2
	UNMIK	Kosovo	2

O. Zranění a ztráty na životech

V průběhu roku 2021 nedošlo během působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích k úmrtí ani zranění vyslaných příslušníků AČR.

P. Čerpání peněžních prostředků v zahraničních operacích v roce 2021

Vyhodnocení čerpání peněžních prostředků vychází z upraveného rozpočtu kapitoly MO, který odráží skutečný stav čerpání peněžních prostředků k 31. prosinci 2021. V roce 2021 bylo v rámci nasazení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích vyčerpáno celkem **1 038 767 tis. Kč**, a to včetně výdajů spojených s přípravou osob, techniky a materiálu. Financování působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v hodnoceném období bylo zabezpečeno z rozpočtové kapitoly MO a tvořilo **1,22 %** celkových výdajů státního rozpočtu kapitoly MO.

Na základě „Dohody mezi ČR a MFO o podmínkách účasti ČR v zahraniční operaci MFO“ organizace proplácí pravidelně ČR využívání letounu a služeb osádek. Za rok 2021 tato částka činila přibližně 37,07 mil. Kč, což bylo cca 159 % vynaložených peněžních prostředků v uvedeném roce. Tyto prostředky jsou využívány v souvislosti s opravami, náklady na provoz letounu, činnostmi osádek a neplánovanými výdaji. Kompenzace za rok

2021 je v porovnání s výdaji rezortu MO vyšší. Rozdíl byl způsoben díky zaběhlému mechanismu refundací, kdy MFO uhradilo náklady na plánované opravy a servis letounu, ale ty budou realizované a uhrazené českou stranou až v roce 2022.

Vyhodnocení výdajů rezortu MO v jednotlivých operacích za období od 1. ledna do 31. prosince 2021 je uvedeno v tabulce (v tis. Kč).

Název operace	Země působení	Čerpání (v tis. Kč)
Resolute Support	Afghánistán	508 760
Ochrana ZÚ Kábul	Afghánistán	21 275
Inherent Resolve/NMI	Irák	16 384
EUTM M	Mali	199 323
MINUSMA	Mali	5 279
Barkhane/ÚU Takuba	Mali	115 107
MFO	Sinajský poloostrov	23 271
UNDOF	Golanské výšiny	4 000
EUFOR Althea	Bosna a Hercegovina	1 823
Joint Enterprise	Kosovo	5 107
Posílená předsunutá přítomnost	Litva, Lotyšsko	117 091
EUNAVFOR MED Irini	Itálie	8 605
NATO Support to Turkey - DCM	Turecko	606
Pozorovatelské mise OSN (MONUSCO, UNMIK, MINUSCA)	DR Kongo, Kosovo a Středoafriická republika	9 251
Příprava sil a prostředků pro nasazení v zahraničí	Na území ČR ³	2 885
CELKEM		1 038 767
Projekty rychlého dopadu (QIP)		2 019

Závěr

Působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích vychází z Bezpečnostní strategie a politicko-bezpečnostních zájmů ČR a je praktickým naplňováním závazků vyplývajících z členství ČR v mezinárodních organizacích a zároveň příspěvkem k zajištění mezinárodní bezpečnosti.

³ Jednalo se o výdaje v rámci výstavby a výcviku jednotek a jednotlivců, národních aktivit pro působení v zahraničních operacích, včetně sil a prostředků vyčleněných do pohotovostních systémů NATO a EU.

V létě 2021 byla ukončena mise Resolute Support a v té souvislosti i 19leté vojenské působení ČR v Afghánistánu. ČR se v únoru 2021 připojila k francouzské protiteroristické operaci Barkhane v rámci Úkolového uskupení Takuba v Mali. Působení sil a prostředků rezortu MO ve všech zahraničních operacích nadále ovlivňovala opatření související s pandemií Covid 19.

Působení sil a prostředků rezortu MO v zahraničních operacích v hodnoceném období bylo v plném rozsahu hrazeno ze schváleného rozpočtu kapitoly MO bez dodatečných požadavků na jeho navyšování.

Informace o stavu zapojení České republiky do misí OSN v roce 2021 a o příležitostech a možnostech pro působení České republiky v těchto misích

Úvod

Materiál je zpracován jako příloha „Informace o nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2021“, a to na základě usnesení Bezpečnostní rady státu ze dne 9. června 2015 č. 30 k Působení České republiky v mírových misích či zvláštních politických misích OSN.

Zapojení ČR do misí OSN v roce 2021⁴

Podobně jako v předchozích letech, ani v roce 2021 se nepodařilo vyslat do některé z misí OSN alespoň malou, organickou jednotku, která by působila v sestavě některé ze silných evropských zemí. Tím se příspěvek rezortu MO omezil pouze na jednotlivce zařazované na pozice ve velitelských strukturách misí OSN, konkrétně misí MINUSMA v Mali a UNDOF na Golanských výšinách.

Do mise MINUSMA v Mali vysílal rezort MO 4 důstojníky na její velitelství v Bamako, kde plnili úkoly spojené s informačním zabezpečením, řízením a plánováním vzdušných operací a s koordinací činnosti mobilních výcvikových týmů. Nové pozice se nepodařilo získat.

Druhou misí OSN, do které rezort MO přispívá již několik let, je mise UNDOF na Golanských výšinách. V činnosti pokračovala skupina 4 důstojníků, kteří se podíleli na výcviku sil mise, plánování a zabezpečení chodu mise. Vzhledem k povaze mise a dosavadním zkušenostem z působení v ní považujeme současné zapojení ČR v UNDOF za dostatečné.

Rezort MO dlouhodobě přispívá k činnosti OSN rovněž vysíláním vojenských pozorovatelů. Během celého roku 2021 působili 3 pozorovatelé v misi MINUSCA ve Středoafričské republice, 2 pozorovatelé v misi MONUSCO v Demokratické republice Kongo a 2 pozorovatelé v misi UNMIK v Kosovu.

V září 2021 ukončil roční působení v misi UNMIK Kosovo 1 příslušník Policie ČR (PČR). Do konce roku 2021 se dalšího policistu do misí OSN vyslat nepodařilo.

Příležitosti a možnosti pro působení České republiky v misích OSN

Ve sledovaném období obdržel rezort MO ze strany OSN několik nabídek pro obsazení důstojnických funkcí v misích OSN. Vzhledem k nedostatku vhodných kandidátů však nebylo možno nabídkám vyhovět.

⁴ Ucelené informace k misím MINUSMA a UNDOF jsou uvedeny v bodech C a E předkládaného materiálu.

V roce 2021 ČR udržela dosavadní úroveň svého vojenského zapojení a přiblížila se k naplnění politické ambice znovu nasadit jednotky v mírových operacích OSN. Osobní jednání vojenského poradce AČR Stálé delegace ČR při OSN se zodpovědnými funkcionáři rezortu MO a Odboru OSN MZV v měsíci srpnu přispěla k lepšímu pochopení specifík procesu nasazování jednotek do mírových misí.

Policie ČR usilovala i v roce 2021 o vyslání policistů do misí OSN. Toto bylo implementováno i do tvorby strategie čerpání finančních prostředků z VPS (Všeobecná pokladní správa), kde se počítalo s finančními prostředky na vyslání až dvou policistů.

Nadále platí, že kromě finančních prostředků bylo úsilí Policie ČR směrem k misím OSN limitováno především dlouhodobě se snižujícím počtem uchazečů, což je způsobeno mj. konkurenčními formami vysílání do zahraničí a nově také pandemií Covid 19. Zájemci o vyslání do misí OSN jsou v řádu jednotlivců či nižších desítek se zaměřením na výcvik a poradenství v rámci činnosti pořádkové a kriminální policie.

Nicméně jeden kandidát PČR se nachází ve fázi přípravy pro nominaci, a to do mise UNMISS v Jižním Súdánu. PČR se také aktivně zapojila jedním důstojníkem do pracovní skupiny na rozvoj výcvikové architektury k přípravě policejních důstojníků do mírových operací.

Hodnocení přípravy na působení v misích OSN

Schopnosti AČR pro působení v misích OSN se budují postupně v souladu s Obrannou strategií ČR. Je zachováván princip jednoho souboru sil (schopností) a modularity, tj. schopnost plnit úkoly v souladu se závazky v NATO, EU i OSN a s požadavky na obranu země. V principu jsou tak všechny jednotky použitelné do misí OSN. Ambicí rezortu MO je zapojit se do mise OSN, zprvu jednotkou o velikosti čtyř, později jednotkou na úrovni roty, včetně nezbytné podpory.

V současné době plánování vojenských schopností AČR pro OSN, s ohledem na stávající kapacity a možnosti AČR, probíhá ad hoc podle potřeby, v souladu s vydanou rezolucí OSN a identifikovanými možnostmi pro zapojení ze strany vojenského poradce ČR při OSN v NY. Záměrem je zapojení do misí a regionů, ve kterých již působíme tak, aby nedocházelo k tříštění úsilí.

V důsledku dlouhodobého působení sil a prostředků v misi Resolute Support v Afghánistánu, vyčleňování jednotek do aliančního hotovostního systému za účelem zabezpečení kolektivní obrany a velením Silám EUTM Mali (2020 – 2021) byly i v roce 2021 úkoly směrem k přípravě jednotky do mise OSN utlumeny.

Na podzim 2021, s ohledem na ukončení vojenského angažmá v Afghánistánu a snížení našeho podílu v NRF, zahájil GŠ AČR nezbytné kroky k postupné výstavbě a přípravě jednotky k nasazení do mise OSN, která by měla vyvrcholit připraveností a případným nasazením úkolového uskupení v hodnotě posílené čtyř k 1. červenci 2024 do mise OSN. Záměrem je, aby jednotka AČR byla nasazena do mise OSN jako součást vojenského kontingentu jiné evropské země, nejlépe člena NATO nebo EU, které mají s působením v misích OSN dlouhodobé zkušenosti. Formální oznámení nabídky se plánuje prostřednictvím Systému připravenosti mírových schopností OSN (UN Peacekeeping Capability Readiness System/UNPCRS) na začátku roku 2022.

Účast vojenské jednotky v misi OSN podléhá několikařázkovému procesu přípravy, jehož prvním krokem je deklarace jednotky členského státu v rámci UNPCRS. Samotná deklarace jednotky není právně závazná a nevytváří pro daný stát povinnost jednotku do mise OSN vyslat, nicméně se jedná o poměrně jasný signál, že tak hodlá v budoucnosti učinit. Každý stát má zároveň možnost definovat vlastní omezení týkající se vyslání své jednotky – specializace jednotky, teritorium vyslání, termín vyslání, atd. Vyslání jednotky do mise OSN podléhá úspěšnému splnění všech fází procesu výběru, přípravy a kontroly jednotky a následnému schválení Sekretariátem OSN. Konečné rozhodnutí o nasazení je vždy v národní pravomoci.

V souladu s politickým zadáním posílit pozici České republiky v OSN a odpovídající strategii MO z roku 2017⁵ pokračovalo v roce 2021 působení vojenského poradce AČR Stálé mise ČR při OSN. I přes výzvy spojené s pandemií Covid 19 toto působení nadále posilovalo povědomí o aktuálním zájmu ČR se zapojit do mírových misí a zvyšovalo angažovanost ČR při řešení jejich vojenských aspektů: Například v únoru a březnu vojenský poradce působil jako 1 ze 4 moderátorů jednání Speciálního výboru pro mírové operace (C34) a přímo se tak podílel na zpracování zprávy tohoto výboru, která byla schválena Valným shromážděním OSN⁶.

Policie ČR nominovala v dubnu a květnu tři kandidáty na působení v mírových misích, ve výběrovém řízení však neuspěli. V září 2021 AČR vyslala 2 důstojníky do výběrových řízení na pozice v Sekretariátu;⁷ jeden z nich postoupil do užšího kola výběru⁸.

V průběhu roku ČR musela odmítnout řadu nabídek k zapojení se do revize nebo zpracování doktrinní dokumentace nebo k obsazení míst v mírových misích a nenominovala svoje zástupce do výběrových řízení na pozice ve velitelských strukturách, a to z důvodu nedostatku vhodných kandidátů.

Aktuální nabídky příspěvků ČR do misí OSN

Rezort MO ČR hledá dlouhodobě možnosti zapojení do misí OSN vojenskou jednotkou, přičemž vždy zohledňuje své kapacity a aktuální nabídky OSN. Cílem je zapojení do misí a regionů, ve kterých již působíme, a to především v Mali, ve kterém se významně angažujeme především v rámci výcvikové mise Evropské unie.

I přes problémy, které znemožňují výraznější zapojení do mise MINUSMA, bude rezort MO o účast v této misi nadále usilovat především ve spolupráci se silnými evropskými zeměmi. Mali, včetně dalších států Sahelu, řadíme k prioritám současného a budoucího vojenského působení v rámci zahraničních operací a misí. Tímto se však nevzdáváme možnosti vyslat naše vojáky i do jiných misí OSN, ideálně opět v součinnosti s evropskými partnery. Vždy ale bude záležet na politické vůli, dostupnosti konkrétních schopností a podmínkách případného společného působení.

⁵ Rozpracována v Systémovém rámci pro zapojování sil a prostředků rezortu MO do misí OSN (čj. MO 162991/2017-3691, 15. září 2017).

⁶ Zpráva je vedena jako dokument A/75/19.

⁷ Z kandidátů nominovaných MO, MZV a MSp na místa v Sekretariátu v minulém roce byla ve výběrovém řízení úspěšná plk. Slováková (MSp), k výkonu funkce však nenastoupila.

⁸ Druhé výběrové řízení bylo zrušeno.

Rezort MO bude dále usilovat o pozice jednotlivců ve velitelských strukturách misí OSN s důrazem na misi MINUSMA v Mali a aktivně přistupovat k výběrovým řízením na doplňování vojenských expertů do ústředí OSN.

Ve vztahu k vojenským pozorovatelům OSN se náš dosavadní přístup taktéž nemění. Snahou je navyšování jejich počtů s vyšším zastoupením žen, důslednější vyjednávání s OSN o odpovídajících pozicích, vyšší motivace žen stát se vojenskými pozorovateli OSN a zkvalitňování odborné přípravy vojenských pozorovatelů.

Závěr

V roce 2021 pokračovali vybraní příslušníci rezortu MO v účasti na vzdělávacích aktivitách OSN. Podařilo se udržet současné pozice v misích OSN s výjimkou vojenských pozorovatelů v misi MINUSMA.

Působení vojenského poradce AČR Stále delegace ČR při OSN nadále přispívá k informovanosti rezortu MO o dění v mírových misích OSN a jejich potřebách. Z objektivních důvodů přetrvává relativně nízká úroveň využití příležitostí k zapojení se do doktrinálního úsilí OSN nebo k nabídce osob či jednotek do mírových misí.

Podobně jako v roce předchozím, rezort MO se potýkal i v roce 2021 s kapacitními omezeními. Ta neumožňují flexibilně reagovat na ad hoc nabídky ze strany OSN nebo na nabídky partnerských zemí zapojit se vojenskou jednotkou, jako součásti jejich vojenských kontingentů do misí OSN. Do doby, než bude rezort MO schopen nabídnout připravenou a materiálně vybavenou organickou vojenskou jednotku podle standardů OSN a s možností jejího dlouhodobějšího udržení v misi, bude hledat příležitosti k uplatnění malých odborných týmů s omezenou dobou působení v sestavách vojenských kontingentů partnerských evropských zemí.

Vláda vzala Informaci o nasazení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2021 na vědomí svým usnesením ze dne 11. května 2022 č. 380.

V Praze dne 11. května 2022

Předseda vlády:

prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M. v. r.